

የህገ- መንግስታችን ልዩ ባህርያትና ትሩፋቶች

በሰንታየሁ ግርማ

Sintayehugirma76@gmail.com

ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ የንግድ ውድድርና የሸማቾች ጥበቃ ባለሥልጣን

የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት ከሌሎች ሕገ መንግሥት ከሚለይባቸው ባህርያት አንዱ ከሕገ መንግሥቱ መግቢያ ይነሳል። ሕገ መንግሥቱ የሕዝቦች የቃል ኪዳን ሰነድ መሆኑን በማሳወቅ በመግቢያው እኛ የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በማለት ይጀምራል። በሌሎች ሀገሮች ይህ የተለመደ አይደለም። ለምሳሌ የአሜሪካ ሕገ መንግሥት የአሜሪካ ሕዝብ፣ የካናዳ ዜጎች በማለት ነው የሚጀምረው። ስለዚህ የእኛ ሕገ መንግሥት ብዙሃነት በመቀበል እና እውቅና በመስጠት ልዩ ያደርገዋል።

የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት የሕዝቦች ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል እውቅና መስጠቱ ሌላኛው ባህሪው ነው። እንደሚታወቀው ብዙ የአፍሪካ ሀገሮች በቅኝ አገዛዝ ምክንያት የብሔር ግጭቶች ያጋጥማቸዋል። ታዲያ ይህንን ለመፍታት የሚመርጡት አሀዳዊ መንግሥት ነው። በዚህ ምክንያት ግጭቶች ታፍነው ይኖራሉ። ይሁንና የዘርፉ ባለሙያዎች እንደሚሉት ብዙሀነት ያለባቸው (የብሔር፣የሃይማኖት፣የባህል) ፌደራላዊ የመንግሥት አወቃቀር እንዲከተሉ ይመክራሉ። በአፍሪካ ምድር ይህንን ተግባራዊ በማድረግ ላይ ያለችው ኢትዮጵያ ናት። ይህ ደግሞ በሌሎች አፍሪካ ሀገሮች ተሞክሮ መሆን እንዳለበት የሚመክሩ ምሁራን እና ፖለቲከኞች አሉ። ለምሳሌ የሱዳን ፕሬዝዳንት ዓሊ በሽር ለሀገራቸው እና ለአፍሪካ የኢትዮጵያ ፌደራሊዝም “Example fir Africa at a time his own country, plagued by civil wars since in independence, may spilt after the south votes in referendum on secession on Sunday” በሚል የሰጡትን

አስተያየት ሮይተርስ ዘግቧል። “Federalism in Ethiopia helps maintain unity”
Reuter Feb, 2011.

በ3ኛ ደረጃ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት ከሌሎች ሀገሮች በተለየ መልኩ ሕገ መንግሥቱ የመተርጎም ስልጣን የሰጠው ለፌዴሬሽን ም/ቤት ነው። ም/ቤቱ ሁሉም ብሔር ብሔረሰቦች የሚወክሉበት ነው። በፌደራልና በክልል መንግሥታት መካከል ለሚነሳ አለመግባባት መፍትሄ የሚሰጠው ይኸው ም/ቤት ነው። በተለይም የሕዝቦች መቀራረብን ለማዳበር አጎራባች ክልሎች የሚያደርጉት የልምድ ልውውጥ እና መደጋገፍ ከሌሎች ሀገሮች ተሞክሮ የሚሆን ነው። ኢትዮጵያ በክልሎች መካከል የሚፈጠረውን አለመግባባት ለመፍታት ውይይትን፣ ትብብርን ቅድሚያ ሰጥታ እየሰራች ነው። በፌደራሊዝም የሚነሳ ግጭት ለመከላከል፣ ለመፍታትና ለመምራት ፖለቲካዊ ምቹ ሁኔታዎች እየፈጠረች ነው። ፖለቲካዊ ብቻ ሳይሆን ሕጋዊ ማዕቀፍ በሕገ መንግሥቱ አስቀምጧል። በፌደራሊዝም ሁልጊዜ ስምምነት ሊኖር ስለማይችል እና ሁልጊዜ ድርድርና ውይይት ውጤታማ ሊሆን ስለማይችል ግጭቶችን ለመፍታት ሕጋዊ ማዕቀፍ አስቀድሞ ማበጀት ተገቢ መሆኑን የፌደራሊዝም ምሁራን ያስገነዝባሉ። ለኢትዮጵያም ይህንን አለመግባባት የመጨረሻ መፍትሄ የሚሰጠው የፌዴሬሽን ም/ቤት ነው። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ሕገ መንግሥቱ የብሔር ብሔረሰቦች ስለሆነ የመጨረሻ መፍትሄም የሚሰጠው የእነሱ ተወካይ መሆን አለበት የሚል ነው። ም/ቤቱ ለሕግ አስተያየት ደግሞ የሕገ መንግሥቱ አጣሪ ጉባኤ ተቋቁሟል። ይሁንና የጉባኤው ውሳኔ በም/ቤቱ ተቀባይነት ሊኖረውም ላይኖረውም ይችላል።

ሌላኛው የሕገ መንግሥት ልዩ ባህሪያት ለባህላዊ ፍ/ቤት እውቅና መስጠቱ ነው። ምሁራኖች እንደሚሉት ይህ በየትኛውም የአፍሪካ ሀገር የሌለ ነው። በኢትዮጵያ ውስጥ ጥሩ ባህላዊ የግጭት አፈታት ዘዴዎች አሉ። ሕገ መንግሥት ለእነዚህ እውቅና መስጠቱና ግጭቶች በአነስተኛ ወጪ፣ ጊዜ ሳይባክን በየአካባቢው መፍትሄ ለመስጠት ያስችላል። ይሁንና እነዚህ ባህላዊ ፍ/ቤቶች የሚሰጡት ውሳኔ ከሀገሪቱ ሕግ ጋር የተጣጣሙ መሆን ይኖርባቸዋል። የባህላዊ ፍ/ቤት እውቅና መስጠቱ የባህል ብዙሃነትን መቀበል ነው።

1. ሀገራትን ከመበተን አደጋ አድኖታል

በ1983 ኢህአዲግ ሀገሪቱን ሲቆጣጠር ከ17 በላይ የታጠቁ ድርጅቶች ነበሩ። ያን ጊዜ ብዙ ፖለቲከኞች እና ምሁራን ኢትዮጵያ እንደ ዩጎዝላቪያ ትብታተናለች የሚል ነበር። ይህ ትንተና ከእውነታው የራቀ አልነበረም። ይሁንና ኢትዮጵያ በመጀመሪያ ባፀደቀችው የሽግግር እና የሰላም ቻርተር እንዲሁም የ1987 ሕገ መንግሥት መሠረት ዛሬ የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦች በጋራ ጉዳይ በጋራ እየለወጡት ነው። በሕገ መንግሥት የራስን በራስ የመወሰን መብት እንደ አነጻጽ አብነግ የመሳሰሉት ቡድኖችን ማህበራዊ መሠረት እንዳይኖራቸው አድርጓል።

ታላቁ መሪ መለስ ዜናዊ ኢትዮጵያ እንደሀገር ልትቀመጥ የቻለችው በክልሎች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል በመስጠቱ ነው ይላሉ። “Federalism in Ethiopia helps maintain unity” Reuter Jan 7, 2011. በተጨማሪም ብዙሀነታችን በአግባቡ ማስተናገዳችን የህዳሴያችን አንዱ ምሰሶ ነው ብለው ነበር።

የሕዝቡ አንድነት መጠናከሩ በሻቢያ ወረራ ጊዜ ያሳየው መነሳሳት እና ለህዳሴው ግድብ እያደረገው ያለው የገንዘብ አስተዋጽኦ ማሳያዎች ናቸው።

2. ዓለም ያስደመመ ዕድገት

በኢትዮጵያ ክልሎች የራሳቸው የኢኮኖሚ እና የልማት ፖሊሲዎቻቸውን በማውጣት ይፈፀማሉ። የራሳቸውን በጀት ያፀድቃሉ። ይህ ደግሞ እያንዳንዱ ክልል ያለውን የሰው ኃይል የተፈጥሮ ሃብት በመጠቀም ዜጎችን በየደረጃቸው ተጠቃሚ ለማድረግ እያስቻላቸው ነው። የእነሱ ተደምሮ በዓለም መነጋገሪያ የሆነ እድገት እያስመዘገቡት ነው። ይህንን እድገት ከእኛ የተለየ ርዕዮተ ዓይነት የሚከተሉት ሳይቀር እያደነቁት ነው። አልጀዚራ ፈርሳ በመገንባት ላይ ያለች ሀገር በኢኮኖሚስት ያለምንም የነዳጅ ጠብታ በፍጥነት በማደግ ላይ ያለች ሀገር ወርድ ፖለቲካ ሪቪው ኤስያ የራሷ አናብስት እንዳላት ሁሉ አፍሪካ የራሷ አናብስት አላት። አንዷም ኢትዮጵያ ናት። ሌላው ቀርቶ ሌት ተቀን ኢትዮጵያን በማውገዝ የሚታወቀው ራሱን የነጻ ተሟጋች ነኝ የሚለው HRW የኢትዮጵያ እድገት ብቻ ሳይሆን ልማት ተቀብሏል። Development W/O Democracy በሚል መግለጫው።

ዛሬ ዛሬ ኢትዮጵያ እየተመነደገች በመሆኑ ወደ ኢትዮጵያ ኢንቨስት ማድረግ ችላ ሊባል እንደማይገባ የምዕራባውያን ሚዲያ በተለይም ዘጋርዲያን፣ ብሉምበርግ፣ሮይተርስ፣ ዘሰን ወ.ዘ.ተ በተደጋጋሚ የሀገራቸውን መንግሥት እና ባለሀብቶች እየወተወቱ ነው።

ለምሳሌ ዘጋርዲያን October, 2014 “Ethiopian African Tiger leaps towards middle income” በሚል ርዕስ አንቀጽ ኢትዮጵያ ከ1977 ድርቅ ትውስታ ወጥታ አስገራሚ ዕድገት እያስመዘገበች ነው። እድገቱም ድርቅን ለመቋቋም አስችሏታል። የሚሊኒየም የልማት ግቦችን በማሳካት አድናቆት እንደተቸራት ዘግቧል።

ኢትዮጵያ በትምህርት፣በጤና ሽፋን ማደግ እና በህፃናት ሞት ቅነሳ፣ በአረንጓዴ ልማት በየጊዜው በሞዴልነት እየተነሳች ነው። እነዚህ ድሎች ደግሞ ሊመዘገቡ የቻሉት በሕገ መንግሥቱ ሁሉም ብሔር ብሔረሰቦች ራሳቸውን ለማስተዳደር ስልጣን ስለተሰጣቸው ነው። በተጨማሪም በፌዴራል መንግሥት ሁሉም ብሔር ብሔረሰብ በተወካይ አማካኝነት እየተሳተፉ በመሆኑ ነው።